

PLAN FOR FRILUFTSLIVETS FERDSELSÅRER

Eidskog, Grue, Kongsvinger, Sør-Odal og Nord-Odal

INNHOOLD

Innledning.....	3
Bakgrunn for planen.....	3
Mål og formål med planen	3
Effektmål.....	4
Resultatmål	4
Oppbygging og innhold	4
Avgreninger	4
Forholdet til planer og nasjonale føringer.....	5
Organisering og medvirkning	6
Kartlegging og registrering	7
Dagens situasjon og trender	7
Oppdatert kartgrunnlag, digitalisering og formidling	8
Definisjoner	8
Roller, ansvar og organisering	9
Organisering av sti og løypearbeidet	10
Skiløyper	10
Målpunkt.....	10
Sykkel og padle-ruter	10
Regionale ferdselsårer.....	11
Delplan Eidskog kommune	12
Lokale mål for arbeidet	12
Styrke samhandling mellom kommune/organisasjonsliv	12
Lokale ferdselsårer og målpunkt.....	12
Handlingsdel Eidskog	13
Arbeidet videre	15
Delplan Grue kommune	16
Lokale mål for arbeidet	16
Ambisjon og prioritering i Grue for denne prosessen.....	16
Handlingsdel Grue kommune	17
Delplan Kongsvinger kommune.....	20
Lokale mål for arbeidet	20
Samhandling mellom kommunen og frivilligheten	20
Handlingsdel Kongsvinger kommune.....	20
Delplan Sør- og Nord-Odal kommune	23
Lokale mål for arbeidet	23

Styrke samhandling mellom kommune og organisasjonsliv	23
Handlingsdel Sør-Odal	24
Tiltaksliste over planlagte og framtidige stier	24
Arbeidet videre	25
Handlingsdel Nord-Odal	26
Mottatte innspill og vurderinger av disse	28
Kildehenvisninger	29
Vedlegg.....	30

INNLEDNING

Ferdselsårer er avgjørende for muligheten til å utøve friluftsliv. I henhold til regjeringens *Handlingsplan for friluftsliv* oppfordres alle landets kommuner til å kartlegge de lokale ferdselsårene. Dette med mål om å fremme planlegging, opparbeiding, skilting og merking av turstier. For å kunne tilrettelegge for et godt tilbud av ferdselsårer er det viktig å ha kunnskap om hvilke ferdselsårer som eksisterer lokalt, hvilke behov de dekker og hvordan de kan utvikles på en bærekraftig måte for å skape mer aktivitet.

Kongsvingerregionen har et omfattende sti- og løypenett. Dette brukes av et mangfold av interesser, men bruken og behovene for utbedringer av disse er mindre kjent. Flere studier viser at skilting og merking av turstier fører til økt bruk, også av personer som tidligere har tatt lite del i friluftslivet.

BAKGRUNN FOR PLANEN

Sammenhengende og attraktive sti- og løypesystemer er viktige infrastrukturer i samfunnet. Grønne lunger mellom boligbebyggelse, butikker, skoler, nærturområder og servicefunksjoner er viktige deler av en bærekraftig arealforvaltning i kommunene. Disse områdene skal være tilgjengelig for allmennheten som møtepunkter og for lek og rekreasjon. Tilrettelegging for differensierte stier, løyper og ferdselsveger vil være viktig. Sti- og løypenettet bør forvaltes slik at det ivaretar opplevelsesverdier, hensyn til kulturmiljø, biologisk mangfold og ulike brukergrupper av utmarka.

Gjennom Stortingsmelding 18 (2015 – 2016) Friluftsliv – Natur som kilde til helse og livskvalitet ønskes det å legge til rette for at flere skal gis mulighet til friluftsliv, og slik bidra til friluftsliv og naturopplevelser som kilde til bedre helse og høyere livskvalitet. I satsningen på nærfriluftsliv er det viktig å ta vare på og videreutvikle grønne strukturer i byer og tettsteder. Kommunene skal legge til rette for at befolkninga har mindre enn 500 meter fra bolig til nærmeste grøntområde eller turveinnett

Intensjonen med planen er at den skal gi informasjon om arbeidet som blir gjort i regionen med tanke på friluftsliv, den skal peke på uløste oppgaver og forbedringsmuligheter, samt foreslå konkrete tiltak innenfor området. Friluftsliv inneholder en verdifull samhandling mellom fysisk aktivitet og naturopplevelse, som gir det en verdi for psykisk og fysisk helse og også forståelse og omtanke for naturen. Mulighet for å utøve friluftsliv nær boområdene har stor effekt på helsa og er med på å styrke befolkningens tilhørighet. Det vil også bidra til å gjøre boligområder mer attraktive.

MÅL OG FORMÅL MED PLANEN

Det overordnede formålet med planen er å sørge for at stier, turløyper og ferdselsårer ivaretas og planlegges på en bærekraftig måte i arbeidet med kommuneplanens arealdel og øvrig kommunal arealplanlegging. Formålet skal bidra til:

- Alle by- og grendesentrene i kommunen er tilknyttet skiltet og merkede turruter
- Økt fysisk aktivitet, samt bedre fysisk - og psykisk helse i befolkningen som helhet

Målet er å identifisere, ivareta og utvikle friluftslivets ferdselsårer for å sikre et attraktivt tilbud til befolkningen med tanke på folkehelse, livskvalitet, bolyst og reiseliv

EFFEKT MÅL

- Tilrettelegge for økt friluftsliv i Kongsvingerregionen
- Økt fysisk aktivitet og bedre psykisk helse i befolkningen
- Bidra til å gjøre regionen attraktiv som bosted og reisemål
- Skape nettverk og god koordinering mellom aktører som arbeider med ferdselsårer.

RESULTAT MÅL

- Oppdatert kartgrunnlag i digitale og trykte kart for friluftsføremål
- Oppdatert kartgrunnlag i kommunale kart for saksbehandlere, politikere, innbygger og næringsliv
- Oppdatert kartgrunnlag i tjenesten «Mitt turkart» som Kartverket leverer
- Tilrettelegge for de stiene vi ikke har, men som er ønsket
 - o Skilting og merking av korte strekninger slik at vi får en runde
 - o Skilting og merking av korte strekning slik at vi kobler stinett sammen på tvers av kommunegrensene.

OPPBYGGING OG INNHOLD

Planen for friluftslivets ferdselsårer består av tre deler:

- En tekstdel/planbeskrivelse
- Kommunale delplaner med prioriteringslister
- Et temakart som viser eksisterende, planlagte og foreslåtte ferdselsårer, turruter og målpunkt.

AVGRENINGER

Planen har status som temaplan. Dette innebærer at planen hverken binder inngrep, arealbruk eller økonomiske prioriteringer. Skal tiltakene som foreslås i planen bli bindende, må det innarbeides i annet planverk. Dvs at planen kartlegger et behov, men igangsetter ingen konkrete prosjekter etter politisk behandling. Tiltak og prosjekter vil følge naturlig av føringer fra andre vedtatte planverk.

Plandokumentet skal benyttes som kunnskapsgrunnlag for revidering av eksisterende planverk, generell kartlegging av ferdselsårer samt anvendes som et friluftsliv-faglig grunnlag i arealplanleggingen. Planen vil også være del av et grunnlag for prioritering av tilskudd generelt men også spesielt knyttet til ordningen «Tilskudd til anlegg for idrett og fysisk aktivitet» (spillemidlene).

Planen vil ikke gi en fullstendig oversikt over alle registrerte ferdselsårer i kommunen, men vil beskrive en nå-situasjon og peke ut retning for videre prioritert arbeid med kommunens ferdselsårer.

Kommunene ønsker at planen kan brukes til å koordinere arbeidet mellom kommunen, lag, organisasjoner og andre aktører.

Prosjektet ses i sammenheng med arbeidet som er gjort i prosjektet kartlegging og verdsetting av friluftsområder

FORHOLDET TIL PLANER OG NASJONALE FØRINGER

Regionale og nasjonale føringer:

- Friluftsliv – Natur som kilde til helse og livskvalitet (Meld st 18, 2015 – 2016)
- Handlingsplan for friluftsliv – natur som kilde til helse og livskvalitet
- Nasjonal strategi for et aktivt friluftsliv (2014 – 2020)
- Folkehelsemeldinga – gode liv i ett trygt samfunn (meld st 19, 2018 – 2019)
- Plan for friluftslivets ferdselsårer – veileder
- Plan for fysisk aktivitet i Hedmark 2018 – 2020 – aktivitetsglede hele livet
- Regional plan for idrett og fysisk aktivitet 2017

Kommunale føringer:

- Eidskog:
 - o Prosjekt om kartlegging og verdsetting av friluft-områder sak 17/1817 (2019)
 - o Kommunedelplan for kulturminner og kulturmiljø handlingsdel (2018-2025)
 - o Folkehelseoversikten Eidskog (2020)
 - o Kommuneplanens samfunnsdel (2014-2027)
 - o Plan for idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv (2021-2027)
- Grue:
 - o Kommuneplanens samfunnsdel
 - o Kommuneplanens arealdel
- Kongsvinger:
 - o Kommuneplanens samfunnsdel
 - o Kommuneplanens arealdel
 - o Kommunedelplan for kulturminner Kongsvinger og Sør-Odal, handlingsdel (2021-2030)
- Nord-Odal:
 - o Prosjekt om kartlegging og verdsetting av friluft-områder sak 027/16 (16/994)
 - o Planprogram for kulturminneplan sak 041/20 (18/2889)
 - o Folkehelseoversikten Nord-Odal (2021)
 - o Kommuneplanens samfunnsdel (2019-2031)
 - o Plan for idrett- og fysisk aktivitet (2017-2026).
- Sør-Odal:
 - o Kommunens planstrategi
 - o Prosjekt om kartlegging og verdsetting av friluftsområder
 - o Kommunedelplan for kulturminner Kongsvinger og Sør-Odal, handlingsdel (2021-2030)
 - o Kommuneplanens samfunnsdel
 - o Kommuneplanens arealdel
 - o Folkehelseoversikten og Oversiktsdokument folkehelse i Sør-Odal, utfordringer og muligheter
 - o Plan for idrett og fysisk aktivitet.

ORGANISERING OG MEDVIRKNING

Arbeidet har vært organisert som et prosjekt, hvor regionrådet for Kongsvingerregionen har vært prosjekteier.

For arbeidet er det satt sammen en regional tverrfaglig prosjektgruppe bestående av representanter fra tjenesteområdene kultur og idrett, arealplanlegging og GIS. I tillegg har andre kommunale ressurser blitt benyttet ved behov.

Den enkelte kommune har nedsatt ei tverrfaglig kommunal arbeidsgruppe bestående av representanter fra kultur, folkehelse, arealplanlegging og GIS. De kommunale arbeidsgruppene har stått for det løpende arbeidet med de kommunale delplanene og har hatt ansvar for å legge frem planutkastet, mens prosjektgruppa har hatt det overordnede ansvaret med koordineringen på tvers av kommunegrensene.

Politisk forankring

Politisk utvalg for plan og samfunn i Eidskog kommune har gjort vedtak, jf. sak 003/21 vedrørende oppstart av prosjektet «Plan for friluftslivets ferdselsårer».

Politisk utvalg for miljø og samfunn i Kongsvinger kommune har gjort vedtak, 25/8-2021, «Plan for friluftslivets ferdselsårer». Den politiske behandlingen av planen i Kongsvinger kommune bygger på prosessen fra «Kartlegging og verdsetting av friluftslivsområder 2017» (17/1693). Medvirkningen i dette prosjektet ble samkjørt med kommuneplanens arealdel (sak 109/19).

Arbeidet med plan for friluftslivets ferdselsårer kan i Grue kommune forankres på ulike måter:

- Gjennom kommunens planstrategi, jf. § 10-1 i plan- og bygningsloven.
- Ved å legge plan for friluftslivets ferdselsårer inn som et tiltak i forpliktende planer i kommunen, for eksempel kommunedelplan for idrett og fysisk aktivitet eller tilsvarende.
- Gjennom vedtak i kommunestyret eller det politiske utvalget som har ansvar for fagfeltet.

Planutkastet vil til slutt legges frem til behandling i representantskapsmøte i Kongsvingerregionen interkommunal politiske råd (regionrådet).

Medvirkning

I forbindelse med at kommunene gjennomførte kartlegging og verdsetting av friluftsområder ble det gjort en omfattende brukermedvirkning i hver enkelt kommune. Kommunen så derfor ikke behovet for en like omfattende prosess i forbindelse med dette arbeidet så kort tid etter kartleggingsprosessen.

Det har allikevel vært en god dialog med ulike lag og foreninger i de ulike kommunene. Aktuelle lag og foreninger har mottatt informasjon om prosjektet, samt invitasjon til å komme med innspill til planen

I Eidskog har arbeidsgruppen mottatt tilbakemeldinger fra organisasjonene Aktiv i 100-Magnor, Hornkjøltårnets Venner, Åbogen IL, Magnor Velforening og Vestmarka Grendelag. Innspill er drøftet i sammenheng med lokale mål for friluftslivets ferdselsårer og kommunens tidligere prosjekt med kartlegging og verdsetting av friluftslivsområder sak 17/1817 (2019).

Under arbeidet med vurdering av tiltak legges det opp til dialog med aktuelle aktører. Grunneiere og interessehavere som i særlig grad berøres av eventuelle forslag gis anledning til å delta i arbeidet og påvirke resultatet.

Planen vil bli lagt ut på høring, dette for å sikre at alle som ønsker vil bli hørt.

KARTLEGGING OG REGISTRERING

Turrutebasen til Kartverket har som mål å sikre god forvaltning av friluftsområder og å være et kunnskapsgrunnlag for kommunen i saksbehandling, rapportering og planlegging. Basen inneholder tur og friluftsruter som må tilfredsstillende visse krav. Gjennom ett allerede godt etablert samarbeid mellom kommunene er det gjort en omfattende jobb med å kartlegge og registrere data til oppdatering av «FKB-TraktorvegSti» og andre kartgrunnlag. Dette har vært viktig i arbeidet med plan for friluftslivets ferdselsårer.

«FKB (felles kartdatabase)-TraktorvegSti» inneholder traktorveger, gangveger, stier og andre typer samferdselsnettverk som ikke forvaltes i NVDB (Nasjonal vegdatabank)/FKB-Vegnett. FKB-TraktorvegSti skal sammen med vegnettet i NVDB danne et komplett samferdselsnettverk for kjørende, syklende og gående. Dette kartlaget eies av kartverket, men driftes primært av kommunen. En sammenslåing av tur- og friluftsbasen og FKB-TraktorvegSti dannet et godt grunnlag som manuskart.

Som kartleggingsgrunnlag er det tatt utgangspunkt i kunnskap internt i kommunen, kunnskap fra interessenter som lag, foreninger og lokale, turportaler, samt lokale og nasjonale kartdatabaser.

Kartlegging av friluftslivets ferdselsårer i Kongsvingerregionen omhandler merkede og brukte fotturer og skiturer, samt sykkelstier og padleruter.

Kartleggingen og registreringen har i hovedsak tatt for seg følgende elementer:

- Eksisterende ferdselsårer underlagt et driftsansvar.
- Ferdselsårer som brukes, men som ikke er tilrettelagt eller underlagt driftsansvar.
- Behovet for utbedringer av eksisterende traséer.
- Behovet for eventuelle nye traséer.

Følgende kriterier er lagt til grunn ved utvelgelsen av prioriterte områder for hver av kommunene:

- Nærturterreng
- Kjente turmål/grendelag sine nærområder
- Turistforeningens prioriteringsliste (ofte på tvers av kommuner)

Arbeidet er utført i tråd med [veileder Plan for friluftslivets ferdselsårer](#) og omhandler kommunene Eidskog, Grue, Kongsvinger, Sør-Odal og Nord-Odal.

DAGENS SITUASJON OG TRENDER

Samspillet mellom natur -og kulturminnekvaliteten i et område regnes for å være en avgjørende faktor som danner grunnlaget for opplevelsen friluftslivet bygger på – og i sin tur virkningen mot helse. I Kongsvingerregionen er flere friluftsanlegg og ferdselsårer tilknyttet kulturminner eller andre historiske spor, og det arbeides kontinuerlig med utarbeidelse og synliggjøring av disse, både fra kommunalt og frivillig hold. For å opprettholde og øke deltagelsen i friluftslivet kan tilrettelegging være avgjørende. Dette kan handle om informasjon, skilting, belysning, rydding, rehabilitering, synliggjøring samt ivaretagelse av målpunkt som koier, gapahuker, kulturminner og lignende.

Historiske vandreruter eller turer som innbefatter målpunkt med noen form for lokalhistorie ser ut til å være en økende motivasjon for deltagelse i friluftslivet. I tillegg til privatpersoner og grupper oppsøker gjerne skoler eller barnehager historiske områder som en del av læring og for å skape lokal identitet og tilhørighet.

Enkelte av ferdselsårene er såkalte nærturer hvor målepunkt ligger tett opptil bebyggelse. Andre ferdselsårer er vandreruter av lengre art som gjerne knyttes til lokalhistorie. Etter hvert har det kommet andre behov som enten bygger videre på eldre ferdselsårer eller oppstår som nye muligheter for å komme seg ut.

Kongsvingerregionen har mange innbyggere som er aktive i friluftslivet. Det er allikevel et mål at enda flere skal ta i bruk nærområdet der de bor. Derfor er arbeidet med nærturstier, stolpejakt og tilrettelegging for gående/syklende prioriterte tiltak. Disse grepene kan øke folkehelsen med relativt enkel innsats. Gode nærmiljø er forebyggende og helsefremmende.

OPPDATERT KARTGRUNNLAG, DIGITALISERING OG FORMIDLING

I følge folkehelseoversikten i regionens kommuner foreligger det et inntrykk av at en større andel av bygdas befolkning benytter seg av lokale ferdselsårer og turmål. Allikevel kan det være slik at det er enkelte som benytter tilbudene ofte, og det kan finnes andre som i liten grad benytter mulighetene. Årsakene kan være flere; alt fra manglende tilrettelegging til mangelfull informasjon. I tillegg skal vi huske at friluftsliv ikke fenger alle. Handler derimot årsaken til lav deltagelse om mangel på kjennskap til tilbudene bør kommunene etterstrebe et økt fokus på formidling og opplysning.

På kommunenes hjemmesider er det startet et arbeid med oversikt, kart og informasjon over en rekke tilrettelagte ferdselsårer, og det finnes flere lokale ferdselsårer presentert blant annet i tur-databasen UT.no. Flere av turene som ligger i UT.no mangler viktig informasjon og er ikke tydelig nok presentert. Det bør derfor være av prioritet å utvikle kommunens hjemmeside og øvrige turdatabaser for oppdatert og tydeligere informasjon om de ulike ferdselsårene.

Det kan se ut som om sosiale medier og andre typer digitale kommunikasjonsplattformer har bidratt til en økende flyt av informasjon om tilbudene som finnes. Allikevel ser det ut til at det er økende etterspørsel etter informasjon og turforslag i turdatabaser, men også på øvrige kommunale informasjonsplattformer.

Gjennom dette prosjektet er det ønskelig å kunne se på nye eller alternative former for informasjonsflyt. Det kan finnes nye metoder for å informere og presentere friluftslivet på i dag som vi ennå ikke ser.

DEFINISJONER

At alle interessenter har en felles forståelse for begrepene som brukes, er en viktig forutsetning for en god medvirkning- og arbeidsprosess. I offentlig forvaltning skiller det imidlertid i flere sammenhenger mellom ulike typer stier og løyper.

Følgende definisjoner er hentet fra Miljødirektoratet og merkehåndboka:

Ferdselsåre: traséer for ferdsel som er synlige i terrenget i den sesongen som er aktuell for bruk, og leder for ferdsel på vann og over breer.

Friluftsliv: opphold og fysisk aktivitet i friluft i fritiden med sikte på miljøforandring og naturopplevelse.

Natur- og kulturstier: turstier eller turveger som gir opplysninger om kulturhistoriske eller naturfaglige emner, hovedsakelig gjennom skilting og merking.

Råk: Ferdelsårer som i hovedsak går fra innmark til utmark, opprinnelig brukt til flytting av husdyr.

Sykkelsti: Lite eller enkelt tilrettelagte ruten uten fast dekke for ferdsel med sykkel.

Trasé: en korridor i terrenget for både nye og eksisterende ferdelsårer. En trasé har en definert start og et slutt punkt.

Turløyper (ski) er ferdelsårer på snødekt mark som jevnlig tråkkes eller prepareres, eller som merkes eller kvistes, som traseer for vinterferdsel.

Turruter er skilta, merka og kartfesta traseer for ferdsel i den sesongen som er aktuell for bruk.

Tursti er et tydelig, smalt og sammenhengende tråkk i terrenget, som har oppstått gjennom bruk eller aktiv tilrettelegging.

Turveg er en opparbeida og sammenhengende ferdelsårer med jevnt og fast toppdekke i minst 1,2 m bredde.

Turforslag er en anbefalt tur. Turforslag er ikke en del av det offentlige kartgrunnlaget. Turforslag formidles bl.a. på ulike portaler, brosjyrer og gjennom muntlig overlevering.

Målpunkt er både steder der det er naturlig å starte/avslutte bruken av ferdelsårene og attraksjoner/steder som motiverer til bruk. Eksempler kan være holdeplasser for offentlig transport, parkeringsplasser, utsiktspunkt, serveringssteder, gapahuger, kulturminner, osv

ROLLER, ANSVAR OG ORGANISERING

Grunneiere har disposisjonsrett over egen grunn og er med det en svært sentral aktør i planlegging, tilrettelegging og utvikling av sti- og løypenettet. Det er derfor viktig med et godt og formalisert samarbeid mellom kommunen, grunneiere, frivillige organisasjoner og brukere.

Kommunen skal i henhold til frilufsloven § 22 arbeide for å fremme frilufsformål innen sitt område og ivareta allmennhetens interesser i alle saker av interesse for frilufslivet. Kommunen har imidlertid ikke en lovpålagt oppgave med å drifte sti- og løypenettet.

Den Norske Turistforening (DNT) er Norges største frilufsorganisasjon med over 300 000 medlemmer. Gjennom underorganisasjonene DNT Finnskogen og omegn og DNT Odal drifter DNT et omfattende løypenett i Kongsvingerregionen.

Idrettslagene gjør en stor jobb gjennom å tilrettelegge og drifte en rekke stier og turløyper i kommunene. Disse bidrar også med aktivitetsfremmende tiltak i lokalmiljøene.

Grunneierlag og utmarkslag er sammenslutninger av private eiendommer som i hovedsak forvalter disse eiendommene, herunder jakt- og fiskerettigheter. Flere utmarks- og grunneierlag driver skjøtsel og tilrettelegging av kulturlandskap og ferdelsårer.

Miljødirektoratet er et statlig forvaltningsorgan under klima- og miljødepartementet som skaffer og formidler miljøinformasjon, utøver og iverksetter forvaltningsmyndighet, styrer og veileder regionalt og kommunalt nivå, gir faglige råd og deltar i internasjonalt miljøarbeid.

ORGANISERING AV STI OG LØYPEARBEIDET

Organisering og forvaltning av sti- og løypearbeidet i Kongsvingerregionen har historiske sett ikke vært underlagt én samlet paraply. Arbeidet har i stor grad vært drevet av DNT sine underorganisasjoner, lokale lag og foreninger, og i enkelte tilfeller kommunen. Det har vært varierende i hvor stor grad disse har vært samkjørt i planlegging og forvaltning. Det kan være ulike årsaker til dette. Det er imidlertid lagt ned et stort og svært verdifullt arbeid av frivillige organisasjoner i kommunen. Mye på grunn av engasjerte idrettslag og andre frivillige organisasjoner.

SKILØYPER

Om vær og føreforhold tillater oppkjøring av skiløyper kan Kongsvingerregionen by på en rekke muligheter. Skiløypene driftes av ulike idrettslag, grunneierlag eller grendelag som legger ned en stor innsats for å tilby innbyggerne muligheter for denne type friluftsliv.

Mange av løypene er knyttet til et større løypenett som dekker flere kommuner, deriblant Kongsvinger og Sør-Odal.

Eksisterende skiløyper er registrert i planens kartdel. Informasjon om eksisterende skiløype nett er hentet fra nettstedet Skisporet.no.

MÅLPUNKT

Målpunkt er både steder der det er naturlig å starte/avslutte bruken av ferdselsårene og attraksjoner/steder som motiverer til bruk. Eksempler kan være holdeplasser for offentlig transport, parkeringsplasser, utsiktspunkt, serveringssteder, gapahuker, kulturminner, osv. I Kongsvingerregionen har vi mange ulike målpunkt.

Skal man beskrive et av kjennetegnene ved friluftslivet i regionen vil nok mange nevne det store antallet av gapahuker som finnes rundt om i kommunen. Man er pr dags dato ikke kjent med hvor mange gapahuker som finnes, eller hvor alle ligger, da kun et fåtall er registrert i kartverk. De ulike gapahukene trekker mange ut i naturen, og er populære enten som turmål, som målpunkt eller som hvileplasser langs de lengre ferdselsårene. Gjennom medvirkningsprosessen ble det fremmet et behov for mer informasjon og synliggjøring av nettopp denne type målpunkt i digitale kartverk og tur-databaser.

SYKKEL OG PADLE-RUTER

Nasjonal sykkelrute nr. 9, også kjent som *Villmarksruta*, kommer inn over Eidskoggrensen via Skjærvangen før den leder videre mot Varaldskogen i Kongsvinger. Dette er et nasjonalt tiltak som gjerne kan synliggjøres i større grad i vår region. I tillegg finnes flere veier, traseer og stier som både kan benyttes til vandring og sykling. Skogsbilveier finner man over alt og stisykling blir stadig mer og mer populært. Det er også ønskelig å vise at det finnes stier som både kan benyttes til fots og på sykkel, såkalte kombinasjonstraseer. Flere av disse er pr i dag ikke registrert i kart og det er ønskelig at disse løftes frem.

I likhet med sykkelruter er mulighetene for padling viet lite oppmerksomhet.

Innlandet fylkeskommune har invitert padle-interesserte til et eget forprosjekt til Ro- og padleleder Innlandet.

Forprosjektet skal resultere i følgende tiltak;

- Felles ledkurs for deltagende klubber
- Befaringer og forslag til –leder i Innlandet.
- Kartlegge av eksisterende brygger, rasteplasser og sanitæranlegg
- Beskrivende kart for ro og padleruter
- Lage infotavler, kartplotting og rutebeskrivelser
- Beskrive og lage turkort – enkle «flyers» med kart og beskrivelse av turen «der du bor»

REGIONALE FERDSLSÅRER

Det finnes flere ferdselsårer i regionen som er inkludert i etablerte nasjonale eller regionale prosjekter. Dette er ferdselsårer som krysser kommunegrensene, og hvor det allerede foreligger et eksisterende samarbeid.

Kommuner/fylker	Beskrivelse	Brukstype	Rutefølger	Tiltak
Indre Østfold, Viken, Eidskog, Kongsvinger, Grue, Åsnes, Elverum, Trysil	Grensesømmen	Fottur	Eksisterende sti/veg	
Eidskog, Kongsvinger, Grue, Åsnes, Elverum, Trysil	Finnskogleden	Fottur	Eksisterende sti/veg	
Eidskog, Kongsvinger, Grue, Åsnes	Pilgrimsleden	Fottur	Delvis eksisterende, delvis under planlegging sti/veg/ny	Nyetablering fra kommunegrensen til Eidskog og nordover
Eidskog, Kongsvinger	Den Wingerske kongevei	Fottur / sykkelrute	Eksisterende sti/veg	Nyetablering
Nord – Odal, Kongsvinger, Grue	Flyktningeruta fra Strandlykkja til Gåstjärn i Sverige - Langrute	Fottur	Eksisterende sti/veg	
Indre Østfold, Viken, Eidskog, Kongsvinger, Grue, Åsnes, Elverum, Trysil	Villmarksruta	Sykelrute	Eksisterende veg	

DELPLAN EIDSKOG KOMMUNE

Eidskog har et forholdsvis høyt antall registrerte ferdselsårer, hvor det totalt er beregnet 152 km med sti og turveg og om lag 100 km skiløyper. Enkelte av ferdselsårene er såkalte nærturer hvor målpunkt ligger tett opptil bebyggelse. Andre ferdselsårer er vandreruter av lengre art som gjerne knyttes til lokalhistorie. Etter hvert har det kommet andre behov som enten bygger videre på eldre ferdselsårer eller oppstår som nye muligheter for å komme seg ut. I Eidskog inngår noen av disse i nasjonale eller regionale ferdselsårer.

Som følge av covid-19 pandemien har man i Eidskog registrert økning i antall brukere gjennom turmålenes gjestebøker. Samtidig kan det se ut som om flere ønsker å oppsøke nye mål, gjerne på tvers av kommunegrensene. Som følge av økt bruk av tur-apper, andre digitale plattformer eller sosiale medier spres informasjon om mulighetene i regionen.

I Eidskog har det vært tradisjon for å arrangere mosjonsløp som Baksjøløpet og Nyfjelltrampen. Disse er fortsatt populære og er i vekst. Det finnes også et økende antall syklistere som benytter seg av både veger og stinettverk

LOKALE MÅL FOR ARBEIDET

Prosjektet har til overordnet hensikt å tilrettelegge for økt trivsel og motivasjon for deltagelse i friluftslivet. For å nå denne målsetningen legges følgende strategier til grunn:

1. Styrke samhandling mellom kommune, frivillighet/ organisasjonsliv og bidra til tilretteleggelse for et godt og variert tilbud for innbyggere og besøkende.
2. Oppdatere kartgrunnlag i kommunale kart og nasjonal database for turruter
3. Utvikle og øke bruk av digitale løsninger for informasjon og presentasjon av lokale ferdselsårer og muligheter i friluftslivet.

STYRKE SAMHANDLING MELLOM KOMMUNE/ORGANISASJONSLIV

Takket være både kommunale bidrag, lag og foreninger, privatpersoner og andre ildsjeler innehar Eidskog et høyt antall gapahuker, ferdselsårer og tilrettelagte områder for friluftsliv og naturbaserte aktiviteter. Folkehelseoversikten 2020 hevder at det er grunn til å anta at frivilligheten i Eidskog er en stor bidragsyter for økt deltagelse i friluftslivet. Samhandling mellom kommunen og frivilligheten er avgjørende for å nå de ulike målene i de prioriterte satsningsområdene beskrevet i nevnte planverk (kap.5). Samtidig vil et samarbeid være avgjørende for at frivilligheten i enda større grad skal kunne drifte og utvikle sine områder. I praksis kan dette blant annet handle om bistand i spørsmål om utvikling eller drift av ferdselsårer, digitalisering, økonomisk bistand, synliggjøring av tilbud eller hjelp i forhold til søknadsprosesser mot ulike lokale og nasjonale støtteordninger.

LOKALE FERDSELSÅRER OG MÅLPUNKT

Fylkeskommunens nærmiljøundersøkelse 2019 avdekket at 95 % av Eidskogs befolkning har tilgang til turterreng innen 500 meter fra bolig. Samme undersøkelse viser til at den viktigste årsaken for trivsel i vår kommune handler om å ha tilgang til natur- og friluftsområder. Dermed kan mye tyde på at tilgang og bruk av natur er en avgjørende faktor for trivsel og livskvalitet, og at tilretteleggelse for friluftsliv bør prioriteres.

I Eidskog finnes svært mange tilrettelagte ferdselsårer som er tilrettelagt- og synliggjort. Disse omtales ikke i planen som vil fokusere på ferdselsårer som er i behov av økt oppmerksomhet. De ulike prioriterte ferdselsårene er beskrevet under planens tiltaksdel.

HANDLINGSDEL EIDSKOG

Prioriterte lokale ferdselsårer

Følgende oversikt omhandler en stor andel av ferdselsårene som er foreslått prioritert i prosjektet. I tillegg finnes en rekke etablerte lokale, regionale eller nasjonale ferdselsårer som allerede er merket og presentert i kart. Det finnes også ruter for padling, særlig i Mangen-vassdraget, men også Vrangselva har vært brukt.

Mange av ferdselsårene omtalt i denne planen finnes ikke i digitale kart, og er derfor gitt prioritet 1 for å kunne nå målet om økt digitalisering. Merk at denne handlingsdelen er et utgangspunkt og et levende dokument som vil videreutvikles i takt med utvikling av de ulike ferdselsårer.

Prioritet	Navn på ferdselsåre, beliggenhet	Type ferdselsåre	Tur data-baser	Merket	Forslag til tiltak
1	Vektervegen, går gjennom kommunen	Både nærtur og langtur Trasé, skogsterreng, grusveg	UT.no	Ja	Ansvars-fordeling og vedlikehold
1	Bakkeberget, Åbogen	Nærtur, asfalt og skogsterreng	Nei	Delvis	Merking
1	Nyfjelltramp-stien, Skotterud, Matrand, Åbogen	Både nærtur og langtur Grusveg/traktorveg/ skogsterreng	UT.no	Ja	
1	Nyetablering: Olavssteinen-Gjemtesteinen-Lørdagsbakken og Filosof-steinen	Rundtur, skogsterreng	Nei	Arbeidet er i gang, privat initiativ	Rydding og merking av sti. Skilting, klopper.
	Gamle Ljønerveg, Vestmarka	Grusveg/ skogsterreng	Nei	Nei	Inn i digitale kart og turdatabase
1	Gapahuker	Målpunkt	Delvis	Delvis	Registrering og legge utvalgte inn i digitale kart.
	Hornåsen rundtur, Vestmarka	Nærtur sentralt på Vestmarka Grusveg/ skogsterreng	Nei	Ja	Inn i digitale kart og turdatabase
	Vardåsen Vestmarka	Skogsterreng	Norges-kart	Ja	Inn i tur-database

1	Langsrud rundtur, Vestmarka	Nærtur sentralt på Vestmarka Grusveg/ skogsterreng	Nei	Delvis	Det arbeides med fysisk tilrettelegging. Inn i digitale kart og turdatabase
1	Langvatnet rundtur, Vestmarka	Nærtur sentralt på Vestmarka Grusveg/ skogsterreng	Nei	Ja	Inn i digitale kart og turdatabase
1	Helgesjøen-Stangnes-skogen turområde/Store Stæringen, Tobøl	Skogsterreng	Nei	Ja	Inn i digitale kart og turdatabase. Kobles på merket sti til Svartvika, Aurneset, Slettmoen, Furuvatnet og Possevatnet
1	Magnormoen turområde, Magnor	Nærtur sentralt på Magnor Skogsterreng	UT.no men mangelfullt	Ja	Inn i digital turdatabase
1	Rundturer ved Skotterud barneskole, Skotterud	Nærtur sentralt på Skotterud Skogsterreng	Nei	Delvis	Bedre merking. Inn i digitale kart og turdatabase
1	Kroksjøen turområde. Rundturer av kortere og lengre art, Tobøl	Nærtur bl.a. for de som bor i Skotterud syd/Tobøl/Ingelsrud, Trandem og Sagdalen Skogsterreng/ grusveg	UT.no, men mangelfullt	Ja	Inn i digitale kart og turdatabase. Mulighet for kobling til omkringliggende stiområder
	Bjørnstad-moen turområde, Tobøl	Nærtur sentralt Bjørnstadmoen Skogsterreng	Nei	Nei	Merking. Inn i digitale kart og turdatabase. Mulighet for kobling Gotlands-toppen og Kroksjøen
1	Rosa-løype Skotterud sentrum	Nærtur sentralt på Skotterud. Asfalt/ skogsterreng	Nei	Ja	Inn i digitale kart og turdatabase
1	Hornkjølberget turområde, Matrand	Skogsterreng	Delvis	Ja	Arbeides kontinuerlig med merking, sporing og rydding av nye stier.
1	Strandberget rundtur, Finnsrud	Nærtur sentralt på Finnsrud. Skogsterreng/	Norgeskart	Ja	Inn i digital turdatabase

		grusveg			
1	Furufjellet, Skotterud/Magnor	Rundtur skogsterreng		Delvis	
1	Torpåsen	Nærturområde Matrand. Skogsterreng			Nyetablering
1	Åkroken/ Havmyrene	Stinettverk skogsterreng (sommer- og vinter)			

ARBEIDET VIDERE

Ut over de nevnte regionale samhandlingsprosjektene vil Eidskog kommune også fokusere på egne lokale ferdselsårer. Det vil satses på gode tilbud i nærmiljøet slik at stier og løyper nær der folk bor er like mye synliggjort og tilrettelagt som de lengre kjente turene. Følgende strategi er tenkt frem mot videre lokalt arbeid:

- Registrere målpunkt som gapahuker og koier. Synliggjøre i kart de som naturlig vil kunne være utfluktsmål eller som ligger knyttet til ferdselsårer.
- Synliggjøre allerede eksisterende merkede ferdselsårer og målpunkt som pr i dag er mangelfullt presentert i kart og turdatabaser.
- Registrere behov for tiltak i dialog med interessenter.

Vurdere økonomisk behov for gjennomføring av nyetablering, vedlikehold, merking osv. Bistå organisasjonsliv ved evt. behov for søknad av eksterne midler

DELPLAN GRUE KOMMUNE

I Grue er det utallige turmuligheter både sommer og vinter som er merket, men flere av turene ligger lengre fra bo- områder og har større krav til ferdigheter. Disse turene/ løypene vil ha en lavere prioritet i denne omgang.

Rundturer og turer i nære og naturlige omgivelser er mer attraktive enn turer som går fram og tilbake eller i bebygde og trafikkerte områder. Nærhet til ferdselsårene er også vesentlig. Undersøkelser viser at avstanden fra bosted til nærmeste turmulighet er helt avgjørende for utøvelse av friluftsliv i hverdagen.

En studie utført av NINA viser at skilting og merking er gode tiltak som fører til økt bruk. Hovedfunnene i studien er at turrutene ble mer brukt etter at de ble skiltet og merket, og at det kom til nye og uerfarne brukere.

LOKALE MÅL FOR ARBEIDET

Målsetninger for friluftsliv og aktivitet i Grue jf. planverk for øvrig (kommuneplanens samfunnsdel)

Gruesamfunnet tilrettelegger for forebyggende arbeid i et folkehelseperspektiv, og forsvarlige helsetjenester som fremmer god helse og livskvalitet for alle.

Strategier:

- Grue kommune vil i samarbeid med frivillighet/ organisasjonsliv bidra til at det er et godt og variert tilbud for et aktivt friluftsliv med god merking, skilting og informasjon for alle innbyggere og besøkende
- Revidere kulturminneplanen for å tilgjengelig gjøre kulturminnene og bruke disse aktivt i blant annet kulturformidling, opplevelse - og besøksnæring og tilrettelegging av turløyper/kulturstier.
- Skilting og merking av sentrumsnære og tilrettelagt strekninger for bevegelseshemmede.

APP for Informasjon og registrering

- Grue kommune har inngått et samarbeid med DNT Finnskogen og Omegn for registrering av informasjon om ulike ferdselsårer i appen Ut.
- Ut er et alternativ (supplement) til de tradisjonelle turbøkene.

AMBISJON OG PRIORITERING I GRUE FOR DENNE PROSESSEN

Systematisering av prosessen

1. Identifisere for utøvelse av friluftsliv med status for skilting, merking og tracking

Det er laget en opplisting med status i forbindelse med denne prosessen som bakgrunn for utvalg/ prioriteringer som vises i kapittel 5

2. Begrunnelse

Begrunnelsen er gitt i dette kapittelet

3. Forslag til tiltak

Tiltakene framkommer av tabellen i kapittel 5 i denne planen

4. Videre framdrift (behandling - endelig vedtak)

Innspill til planen fra Grue vil bli oversendt til det regionale prosjektet etter en kort innspillsrund for lag og foreninger i perioden 18. november til 25. november.

Tilnærming og prioriteringer

Den nasjonale veilederen legger opp til at kommunene kan ha følgende tilnærminger til prosessen.

For Grue er tilnærming nr. 2 foreslått:

1. Oversikt over stier og løyper som eksisterer
2. **Tilrettelegge for nærturer i tettstedsområder**
3. Kanalisere ferdsel av hensyn til sårbart naturmangfold

Grue ønsker å ha tilnærming nr. 2 til denne prosessen for at flest mulig skal få gode aktivitetsmuligheter nært der de bor, uten for store ambisjoner for ferdigheter og utstyr

HANDLINGSDEL GRUE KOMMUNE

Tabell 1, viser stier/ferdselsårer og løyper som er prioritert i dette regionale prosjektet.

I tillegg finnes en rekke stier/ leder/ turveger/ ferdselsårer som er merket og som bl.a. presenteres som kommunens Toppturer og rundløyper. Flere av disse er foreslått prioritert for oppgradering i dette prosjektet. Tabell 2, viser alle stier/leder/ferdselsårer vi foreløpig har registrert.

Tabell 1 Status /oversikt

Prioritet	Type ferdselsåre	Navn på rute/ område	Kartlagt	Merket etter håndboka	Stifadder	Tiltak
1	Sti	Dagsåsen; Grinder	Ja		1. Grue Speidergr.	Gr.eieravt + merking
1	Sti	Kublikk - Opsetåsen	Ja			Gr.eieravt. OK + merking
1	Sti (Nærtur)	Svullrya sentrum, øst og nord for sentrum med start v/Eldrehuset	- (delvis) Ja		Grue F.skog IL	Mangler gr.eieravt + merking
1	Sti / Turvei (Nærtur)	Kjærlighetsstien; ca. 2,1 km sentrumsnær på Kirkenær (Gamle Kongeveg – Reiargutua)	Ja		1. Grue Speidergr.	Merking

1	Turvei (Nærtur)	Verkenrunden Kirkenær sentrum. Delvis samme trasé som Kjærlighetsstien.	Ja		1. Grue Speidergr.	Merking
1	Sti	Mikkelsberget – Vestmarka (flyslippet, kulturminne) Kan knyttes til stier i Kongsvinger og N. Odal.	Ja	Ja		Stifadder
1	Sti	Lindtjernet – Hammarberget	Ja		DNT FO	Mangler gr.eieravt + merking
1	Sti	Trimrunden 3 km, Lindtjernet	Ja		1. Grue Speidergr.	Mangler gr.eieravt. + merking

Tabell med alle stier/leder/ferdselsårer vi foreløpig har registrert. Alle er kartlagt.

- Prioritert 2: Delvis i orden, men har noen mangler.
- Prioritet 3: Er i orden. Disse turene vil for seinere år bli prioritert for oppmerking, vedlikehold og evt. videre kartlegging for å tilknytte nye ferdsselsårer.

Tabell 2. Alle stier/leder/ferdselsårer vi foreløpig har registrert

Type ferdselsårer m/prioritert	Navn på rute/ område	Kartlagt	Merking/ skilting etter håndboka	Stifadder	Tiltak
Sti 3	Gråhesten fra Kirkenær	Ja	Ja	Grue Rotary	I orden
Sti 3	Gråhesten fra Namnå (knyttes til Gråhestenrunden fra Kirkenær /Lindtjernet)	Ja	Ja	DNT FO	I orden
Sti 2	Vardåsen fra Kirkenær	Ja		Grue Speidergruppe	Mangler gr.eieravt. + merking
Sti 2	Vardåsen fra Namnå	Ja		Grue Speidergruppe	Merking
Sti	Larsonkoia inkl. Pukstein	Ja	Ja	Sorkneskogen	I orden
Sti 3	Fjøråstoppen	Ja			Mangler gr.eieravt. + merking
Sti 3	Tjurastien	Ja	Ja	DNT FO	I orden
Sti 3	Bygdevegen	Ja	Ja	DNT FO	I orden
Sti 3	Rosaløypa - Kirkenær	Ja		Privatperson	

Sti 3	Dagsåsen - Rafjellet (Brandval)				Gr. eieravtale + merking + kartlegging
Led 3	Finnskogleden	Ja	Ja	Finnskogen Natur- og kulturpark	I orden
Ferdelsåre / sti 3	Finnevegen; fra Svullrya til Kirkenær	Ja	Ja	DNT FO	I orden
Sti/ ferdelsåre 3	Godtlundsmarsjen; Svullrya	Ja	Ja	DNT FO	I orden
Sti/ led 3	Flyktningeruta/ Spiker'n; fra Namnå – svenskegrensa	Ja	Ja	DNT FO	I orden
Sti/ led 3	10-torpsrunden	Ja	Ja	DNT FO	I orden
Sti 2	Topptur Nesberget (merket og tegnet som Topptur)	Ja			Mangler gr.eieravt. + merking
Sti/Led 3	Pilegrimsleden (Glåmdalsleden)	X?		Bjerke Vel	Avventer Innlandet fylkesk.og Regionrådet

Tabell 3 ski- og padle løyper

Type ferdelsåre	Navn på rute/ område	Kartlagt	Merking/ skilting etter håndboka	Stifadder
Løype	Dølpa – Vestmarka flere traseer			
Løype	Lysløypa Svullrya skole/ barnehage; 3 km			
Løype	Bergersætra			
Løype	Mosætra - Langtjernet			
Løype	Bjørstjøtorpet (flere traseer)			
Løype	Namnå – Lysløype			
Løype	Refset – Lysløype			
Løype	Vollermoen – Grue Stadion; sentrum Kirkenær.			
Padleruter	Rotna	X		
Padleruter	Frysjøen			
Padlerute	Skasen – Skasenvassdraget (Delvis i Kongsvinger)			
Padlerute	Røgden – Røgendevasdraget (Delvis i Sverige)			

Skiløypene finnes på Skisporet.no.

DELPLAN KONGSVINGER KOMMUNE

[Fylkeskommunens nærmiljøundersøkelse 2019](#) avdekket at 93 % av Kongsvingers befolkning har tilgang til turterreng innen 500 meter fra bolig. Samme undersøkelse viser til at den viktigste årsaken for trivsel i Kongsvingerregionen handler om å ha tilgang til natur- og friluftsområder. Dermed kan mye tyde på at tilgang og bruk av natur er en avgjørende faktor for trivsel og livskvalitet, og at tilretteleggelse for friluftsliv bør prioriteres. I Kongsvinger kommune finnes mange tilrettelagte ferdselsårer som er tilrettelagt- og synliggjort. Disse omtales ikke i planens prioriteringsliste som vil fokusere på ferdselsårer som er i behov av økt oppmerksomhet.

Takket være lag og foreninger, privatpersoner og andre ildsjeler innehar Kongsvinger et allsidig tilbud for friluftsliv og mosjonister. Kommunen har et bredt utvalg av ferdselsårer og tilrettelagte områder for friluftsliv og naturbaserte aktiviteter. [Folkehelseoversikten](#) (2020 FHI) har som tema «Sosialt bærekraftige samfunn». I dette legges det at kommunen gjennom sitt planarbeid skal legge til rette for en sosialt bærekraftig samfunnsutvikling, med tillit, trygghet, tilhørighet og tilgang til goder som arbeid, utdanning og gode nærmiljø. Tall og utviklingstrekk for profilen 2020 er grunnlag for folkehelseoversikten. Profilen gir en grundig oversikt over hvilke utfordringer Kongsvinger kommunes befolkning står ovenfor i årene som kommer. Denne oversikten gir samtidig gode føringer i hvordan/hvorvidt innsatsen på forebyggende arbeid skal foregå.

LOKALE MÅL FOR ARBEIDET

Prosjektet har til overordnet hensikt å tilrettelegge for økt trivsel og motivasjon for deltagelse i friluftslivet. Planen har følgende målsettinger:

- Styrke samhandling mellom kommune, frivillighet/ organisasjonsliv og bidra til tilretteleggelse for et godt og variert tilbud for innbyggere og besøkende.
- Oppdatere kartgrunnlag i kommunale kart og nasjonal database for turruter.

SAMHANDLING MELLOM KOMMUNEN OG FRIVILLIGHETEN

Samhandling mellom kommunen og frivilligheten er avgjørende for å nå de ulike målene i de prioriterte satsningsområdene beskrevet i nevnte planverk.

Samtidig vil et samarbeid være avgjørende for at frivilligheten i enda større grad skal kunne drifte og utvikle eksisterende og nye områder/areal. I praksis kan dette blant annet handle om bistand i spørsmål om utvikling eller drift av ferdselsårer, digitalisering, økonomisk bistand, synliggjøring av tilbud eller hjelp i forhold til søknadsprosesser mot ulike lokale og nasjonale støtteordninger.

HANDLINGSDEL KONGSVINGER KOMMUNE

Følgende oversikt omhandler en stor andel av ferdselsårene som er foreslått prioritert i prosjektet. I tillegg finnes en rekke etablerte lokale, regionale eller nasjonale ferdselsårer som er merket og presentert i kart. Flere av disse er ikke foreslått prioritert til prosjektet og er derfor ikke omtalt i tabellen.

Område	Beskrivelse	Brukstype	Rutefølger	Prioritet	Tiltak
Langeland	Strandpromenaden - Bogerskjæret	Fottur	Ny	1	Nyetablering
Langeland	Gjemselund - Sykehuskogen - Bekkefaret	Fottur	Eksisterende sti/veg/ny	1	Nyetablering/merking
Langeland	Bekkefaret - Bogerskjæret	Fottur	Eksisterende sti/veg	1	Merking
Langeland	Vardåsen - Bogerskjæret	Fottur	Eksisterende sti/veg	2	Merking
Bogerskjæret	Bogerskjæret - Bogerfløyta	Fottur	Eksisterende sti/veg	1	Merking
Sentrum	Storgata - Festningen	Fottur	Eksisterende sti/veg	3	Informasjonst avler
Tråstad	Tråstad - Festningen	Fottur	Ny	2	Nyetablering/merking
Glåmlia	Strandpromenaden - Vardåsen	Fottur	Eksisterende sti/veg	1	Merking
Glåmlia	Strandpromenaden - Sæter	Fottur	Eksisterende sti/veg	3	Merking
Vardåsen	Festningen - Sæter - Vardåsen	Fottur	Eksisterende sti/veg	1	Merking
Bogeråsen	Sæter - Skihytta - Bogerfløyta	Fottur	Eksisterende sti/veg	3	Merking
Steinbitberget	Skihytta - Steinbitberget - Odals Verk	Fottur	Eksisterende sti/veg	2	Merking
Bjørnmyra dammen	Marikollen - Bjørnmyradammen - Lysløypa	Fottur	Eksisterende sti/veg	1	Merking
Marikollen	Marikollen - Bæreia	Fottur	Eksisterende sti/veg	1	Merking
Marikollen	Stømnerhøgda - Spetalen Gruver	Fottur	Ny	2	Nyetablering/merking
Marikollen	Spetalen Gruver	Fottur	Eksisterende sti/veg	2	Merking
Holtberget	Lia - Holtberget	Fottur	Eksisterende sti/veg	2	Merking
Holtberget	Holtberget - Bæreia	Fottur	Eksisterende sti/veg/ny	1	Nyetablering/merking
Holtberget	Rasta - Holtberget	Fottur	Ny	2	Nyetablering/merking
Bæreia	Bæreia Rundt	Fottur	Eksisterende sti/veg	1	Merking
Speismark	Speismark - Sjøenden (Børli)	Fottur	Eksisterende sti/veg	2	Merking

Speismark	Haukberget - Hornkjølberget (Eidskog)	Fottur	Ny	2	Nyetablering/merking
Rasta	Rasta - Langerudberget	Fottur	Eksisterende sti/veg/ny	2	Nyetablering/merking
Rasta	Nor - Langerudberget	Fottur	Ny	3	Nyetablering/merking
Rasta	Rundtur Føskerberget	Fottur	Eksisterende sti/veg	1	Merking
Liermoen	Rundtur Liermoen	Fottur	Eksisterende sti/veg	1	Merking
Brandval	Bjørnstadberget	Fottur	Eksisterende sti/veg	1	Merking
Brandval	Bråteberget	Fottur	Eksisterende sti/veg	2	Merking
Brandval	Berger - Rytjennet - Digernesholtet	Fottur	Eksisterende sti/veg	2	Merking
Roverud	Roverud - Berger	Fottur	Ny	3	Nyetablering/merking
Roverud	Roverudsberget	Fottur	Eksisterende sti/veg	1	Merking
Roverud	Fageråsen	Fottur	Eksisterende sti/veg	3	Merking
Roverud	Fageråsen - Skarstad	Fottur	Ny	2	Nyetablering/merking
Roverud	Fageråsen - Nor	Fottur	Ny	3	Nyetablering/merking
Roverud	Fageråsen - Kolemo	Fottur	Ny	3	Merking
Roverud	Kolemo rundtur	Fottur	Eksisterende sti/veg	2	Merking
Rafjellet	Damtjenn - Rafjellet	Fottur	Ny	1	Nyetablering/merking
Lunderseter	Digernessjøen rundtur	Fottur	Eksisterende sti/veg	1	Merking
Austmarka	Sagåa rundtur	Fottur	Eksisterende sti/veg	1	Merking
Austmarka	Utgardsjøen - Møkeren - Varaldsjøen	Padletur	Foreslått	1	Etablere/merke utsettingsplasser
Rotna	Rotna	Padletur	Foreslått	1	Etablere/merke utsettingsplasser
Kongsvinger	Bæreia - Sigernessjøen - Kongevegen	Sykkeltur	Foreslått	2	Merking

DELPLAN SØR- OG NORD-ODAL KOMMUNE

Både Nord-Odal og Sør-Odal har et stort antall registrerte ferdselsårer. Mange av ferdselsårene er såkalte nærturer hvor målpunkt ligger tett opptil bebyggelse. Andre ferdselsårer er vandreruter av lengre art som gjerne knyttes til lokalhistorie.

Som følge av covid-19 pandemien har man i Nord-Odal registrert en markant økning i antall brukere gjennom turmålenes gjestebøker. Samtidig kan det se ut som om flere ønsker å oppsøke nye mål, gjerne på tvers av kommunegrensene. Som følge av økt bruk av tur-apper, andre digitale plattformer eller sosiale medier spres informasjon om mulighetene i regionen. Særlig har DNT Odal sitt Kjentmannsmerke KMM blitt populært, der 10 nye topper/mål skal besøkes hvert år. Turene har ulik lengde og vanskelighetsgrad.

Ut på tur som organisert aktivitet virker til å være en økende trend i vår kommune. Man ser at især voksne og eldre de siste årene har etablert turgrupper og registrert disse som forening. De senere år har også flere organisasjoner satset på friluftsk-aktiviteter for barn.

Historiske vandreruter eller turer som innbefatter målpunkt med noen form for lokalhistorie ser ut til å være en økende motivasjon for deltagelse i friluftslivet. I tillegg til privatpersoner og grupper oppsøker gjerne skoler eller barnehager historiske områder som en del av læring og for å skape lokal identitet og tilhørighet.

I tillegg har vi sette de siste årene en stigende trend med padling, særlig på Storsjøen men også andre større innsjøer. Flere lag og foreninger samt private satser på utleie av kano og kajakk i tilknytning til både Sand og Mo.

LOKALE MÅL FOR ARBEIDET

Hovedmålet med friluftslivets ferdselsårer i Nord-Odal og Sør-Odal kommune er å identifisere, ivareta og utvikle ferdselsårene for å sikre et attraktivt tilbud til befolkningen med tanke på folkehelse, livskvalitet, bolyst og reiseliv - og med fokus på bærekraft og friluftsliv for alle.

Prosjektet har til overordnet hensikt å tilrettelegge for økt trivsel og motivasjon for deltagelse i friluftslivet. For å nå denne målsetningen legges følgende strategier til grunn:

- Styrke samhandling mellom kommune, frivillighet/ organisasjonsliv og bidra til tilretteleggelse for et godt og variert tilbud for innbyggere og besøkende.
- Oppdatere kartgrunnlag i kommunale kart og nasjonal database for turruter
- Utvikle og øke bruk av digitale løsninger for informasjon og presentasjon av lokale ferdselsårer og muligheter i friluftslivet.
- Øke tilflytting, et viktig satsningsområde i kommunen

STYRKE SAMHANDLING MELLOM KOMMUNE OG ORGANISASJONSLIV

Takket være både kommunale bidrag, lag og foreninger, privatpersoner og andre ildsjeler innehar Nord-Odal og Sør-Odal et høyt antall gapahuker, ferdselsårer og tilrettelagte områder for friluftsliv og naturbaserte aktiviteter. Frivilligheten i kommunene er en stor bidragsyter for økt deltagelse i friluftslivet.

Samhandling mellom kommunene og frivilligheten er avgjørende for å nå de ulike målene i de prioriterte satsningsområdene beskrevet i nevnte planverk. Samtidig vil et samarbeid være avgjørende for at frivilligheten i ennå større grad skal kunne drifte og utvikle sine områder. I praksis kan dette blant annet handle om bistand i

spørsmål om utvikling eller drift av ferdselsårer, digitalisering, økonomisk bistand, synliggjøring av tilbud eller hjelp i forhold til søknadsprosesser mot ulike lokale og nasjonale støtteordninger.

SAMARBEID MED DNT ODAL

Det er naturlig å samarbeide tett med DNT Odal om friluftslivets ferdselsårer, både i prosjektfasen og etter vedtatt temaplan.

Lokal prosjektgruppe i både Nord-Odal og Sør-Odal kommuner involverte DNT Odal aktivt i arbeidet fra starten av. DNT Odal har i mange år, gjennom egen stigruppe, arbeidet aktivt for å fremme stier gjennom rydding, merking og skilting i Nord-Odal og Sør-Odal. DNT Odal, sammen med Odal Sparebank, står også bak Kjentmannsmerket, et turopplegg som skal gjøre folk kjent i bygda. De fikk være med å bli kjent med prosjektet og definere oppgaven. DNT har hatt 10 møter med 14 nøkkelpersoner i Nord-Odal og Sør-Odal. De har inkludert andre lag og foreninger som har ansvar for ulike stier og traseer. Resultatet har blitt fargekodet stier som enten matetraseer, forgreiningstraseer eller hovedtraseer med tilhørende egenskapstabell. Gapahuker, parkeringsplasser og rasteplasser er markert med koordinater. I tillegg er det utarbeidet padletraseer med koordinater.

Kommunene samarbeider også med Odal SK om ulike sykkelruter som skal kartlegges.

HANDLINGSDEL SØR-ODAL

Prosjektet har tre hovedfaser, der første fase er kartlegging av status og oppdatering av Kartverkets kartbase for turruter, andre fase omfatter utarbeidelse av en temaplan for friluftslivets ferdselsårer. I siste og tredje fase realiseres konkrete tiltak. Handlings- og framdriftsplanen omfatter første og andre fase, mens siste fase vil gjennomføres i løpet av planperioden.

TILTAKSLISTE OVER PLANLAGTE OG FRAMTIDIGE STIER

Tiltaksliste settes opp uten prioritering, og gjengis således i tilfeldig rekkefølge. Vi ønsker fri skjønn, da lag og foreninger, som vil utføre merking og skilting, kan ha en annen prioritering enn administrasjonen i Sør-Odal kommune. Sør-Odal kommune har ingen forutsetning for å si at én sti skal prioriteres over en annen. Man finner måloppnåelse (1-3) i kartet, som er et vedlegg til planen.

MÅLOPP -NÅELSE	OMRÅDE	STATUS	TYPE	TRASÉ	VEDLIKEHOLD
	Bakli-Bakkfjellet	Fremtidig	Fottur		
	Disisætra - Disiårbogen	Fremtidig	Fottur		
2	Kjølstadberget	Planlagt	Fottur	Forgreiningstrasé	Oppstad IL
2	Kjølstadberget	Planlagt		Matetrasé	Oppstad IL
2	Oppstadberget	Planlagt	Fottur	Oppstad IL	Oppstad IL

2	Svarttjennet - Igløtjennet	Planlagt	Fottur	Hovedtrasé	
2	Bjørnberget - Vålbråten	Planlagt	Fottur	Forgreiningstrasé	
2	Tallhaugen - Dalslia	Planlagt	Fottur	Forgreiningstrasé	
2	Strømsvangen - Mjøgsvang	Planlagt	Fottur	Forgreiningstrasé	
2	Mangsethøgda - Tronbølsætervegen	Planlagt	Fottur	Forgreiningstrasé	

Det finnes flere ruter for padling i blant annet Glomma, Oppstadåa og Storsjøen, hvor antall brukere øker jevnt for hvert år. I likhet med sykkelruter er mulighetene for padling viet lite oppmerksomhet, men er en fantastisk mulighet for å oppleve kommunen fra en litt annerledes side.

ARBEIDET VIDERE

Turrutene skal synliggjøres gjennom informasjon utgitt av kommunen, i form av brosjyrer, turkart, nett- og Facebookside, skilting/merking, informasjonsskilt/tavler m.m. Alle turrutene vil være offentlig tilgjengelig via www.ut.no.

Ut over de nevnte regionale samhandlingsprosjektene vil Sør-Odal og Nord-Odal kommune også fokusere på egne lokale ferdselsårer. Det vil satses på gode tilbud i nærmiljøet slik at stier og løyper nær der folk bor er like mye synliggjort og tilrettelagt som de lengre kjente turene. Følgende strategi er tenkt frem mot videre lokalt arbeid:

- Registrere behov for tiltak og ansvarsfordeling i dialog med interessenter.
- Synliggjøre allerede eksisterende merkede ferdselsårer og målpunkt som pr i dag er mangelfullt presentert og lite synliggjort i kart og turdatabaser.
-

FORESLÅTTE STIER

Foreslåtte stier skal merkes og skiltes i fremtiden. Dette er stier som ligger i den tidligere behandlet *Kartlagte og verdsatte friluftsområder*. Foreslåtte stier ligger i kartet som er vedlegg til planen.

ANDRE TILTAK

Det er ønske om skilting av padleruter i Glomma og tilhørende vassdrag. Dette jobbes videre med i samarbeid med Odal DNT.

HANDLINGSDDEL NORD-ODAL

Ferdelsårsåre	Brukstype	Type trasé	Status	Forslag til tiltak				
				Skilting	Merking	Grunneier avtale	Tur-databaser	Til rette-legging
Åsvegen	Fottur	Forgreiningstrasé	Foreslått	X	X	Delvis	X	
Mo ungdomskole	Fottur	Forgreiningstrasé	Foreslått	X	X	X	X	
Åtterrunden	Fottur	Hovedtrasé	Foreslått	X	X	Delvis	X	
Kvernli – Gruva	Fottur	Hovedtrasé	Foreslått	X	X	Delvis	X	
Steinbekken – Tørrhardmyra	Fottur	Hovedtrasé	Foreslått	X	X	Delvis	X	
Trøsi – nord	Fottur	Forgreiningstrasé	Foreslått	X	X	X	X	
Trøsi runden – sør	Fottur	Hovedtrasé	Foreslått	X	X	X	X	
Lisæterstien	Fottur	Hovedtrasé	Foreslått	X	X	X		
Korsholen – Sætersjøen	Fottur	Hovedtrasé	Foreslått	X	X	X	X	
Korsholen – Gjeddevatnet	Fottur	Hovedtrasé	Foreslått	X	X	X	X	
Svartberget – område	Fottur	Hoved-, forgreining- og matetrasé	Foreslått	X	X	X	X	
Bekkegrenda	Sykkeltrasé	Hovedtrasé	Foreslått	X	X		X	
Bjørnlihaugen	Sykkeltrasé	Hovedtrasé	Foreslått	X	X		X	
Fløytdamsaga	Sykkeltrasé	Hovedtrasé	Foreslått	X	X		X	
Gamlesaga	Sykkeltrasé	Hovedtrasé	Foreslått	X	X		X	
Knapper – Grytsætra – Malungen	Sykkeltrasé	Hovedtrasé	Foreslått	X	X		X	
Knapper rundt	Sykkeltrasé	Hovedtrasé	Foreslått	X	X		X	
Råsen rundt	Sykkeltrasé	Hovedtrasé	Foreslått	X	X		X	
Sandbekken - Kroksrud	Sykkeltrasé	Hovedtrasé	Foreslått	X	X		X	
Storsjøen rundt	Sykkeltrasé	Hovedtrasé	Foreslått	X	X		X	
Verkensvegen - Ottvegen	Sykkeltrasé	Hovedtrasé	Foreslått	X	X		X	
Råsen	Paddlerute	Hovedtrasé	Foreslått	X	X		X	

Sætersjøen	Paddlerute	Hovedtrasé	Foreslått	X	X		X	
Ottsjøen	Paddlerute	Hovedtrasé	Foreslått	X	X		X	
Skurven – Torpet løypenett	Skiløype	Hovedtrasé	Foreslått	X	X	X	X	X (mangler bru over Grytåa)

KILDEHENVISNINGER

- Folkehelseoversikten 2020 Eidskog kommune ([link kommer](#))
- Kommunedelplan for Kulturminner og kulturmiljø 2018-2025
<https://www.eidskog.kommune.no/f/p1/id6229bb4-9fca-431d-be7b-d0e937880e42/kommunedelplan-for-kulturminner-og-kulturmiljoer-2018-2025.pdf>
- Kommuneplanens samfunnsdel 2014-2027 https://www.eidskog.kommune.no/f/p1/iacbce64f-03ba-4a21-8057-8fcb6384692/kommuneplanens_samfunnsdel_04032014.pdf
- Plan for idrett og fysisk aktivitet i Kongsvingerregionen 2017 - 2027 og handlingsplan for idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv i Eidskog 2021 - 2027 <https://www.eidskog.kommune.no/f/p1/ie17bcb70-51dc-47b3-a3ce-723a06d1460c/plan-for-idrett-og-fysisk-aktivitet-i-kongsvingerregionen-2017-2027-og-handlingsplan-for-eidskog-2021-2027.pdf>
- Rapport kartlegging og verdisetting av friluftslivsområder, Eidskog kommune 2019.
[Rapport kartlegging og verdisetting av friluftslivsområder Eidskog kommune.pdf](#)
- [Folkehelseprofil Kongsvinger\(folkehelseinstituttet\)](#)
- [Kommunedelplan for Kulturminner og kulturmiljø](#)
- [Kommuneplanens samfunnsdel](#)
- [Plan for idrett og fysisk aktivitet i Kongsvingerregionen 2017 - 2027 og handlingsplan for idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv](#)
- [Miljødirektoratet 2019. Plan for friluftslivets ferdselsårer, veileder](#)
- [M-1292 Plan for friluftslivets ferdselsårer \(Miljødirektoratet 2019\)](#)
- [M-1326 Naturvennlig tilrettelegging for friluftsliv \(Miljødirektoratet 2019\)](#)
- [Merkehåndboka. Tilrettelegging og synliggjøring av turruter \(Den Norske Turistforening/Innovasjon Norge/Friluftsrådenes Landsforbund 2019\)](#)
- [Nasjonal handlingsplan for friluftsliv \(Klima- og miljødepartementet 2018\)](#)
- Naturbase.no – Miljødirektoratet
- [Stortingsmelding nr. 18 \(2015-2016\) Friluftsliv – Natur som kilde til helse og livskvalitet](#)
- [Turrutebasen til Kartverket](#)
- [Ut.no - Den Norske Turistforening/Statskog/Friluftsrådenes Landsforbund/Kartverket](#)
- [Veileder for kartlegging av tilgjengelighet og universell utforming av friluftsområder \(Kartverket 2019\)](#)
- *Folkehelseprofil*
- *Folkehelseoversikt*
- Kommuneplanens samfunnsdel Nord-Odal
- [Kommuneplanens samfunnsdel Sør-Odal](#)
- Kommunedelplan for kulturminner for Kongsvinger og Sør-Odal
- Planprogram for kulturminneplan Nord-Odal
- [Plan for idrett og fysisk aktivitet i Kongsvingerregionen](#)
- [Handlingsplan for idrett og fysisk aktivitet i Sør-Odal](#)
- Handlingsplan for idrett og fysisk aktivitet i Nord-Odal
- [Oversiktsdokument for folkehelse, Sør-Odal](#)

